

SYKEHUSET ØSTFOLD HF
Jostein Vist
Postboks 16
1603 Fredrikstad

Deres ref.:
Vår ref.: 23/38879-2
Saksbehandler: Elisabeth Sagedal
Dato: 09.11.2023

Spørsmål til bestemmelser om taushetsplikt, helsepersonelloven §§ 24 og 47 og helsetilsynsloven § 7

Det vises til henvendelse av 1. august 2023, der det reises flere spørsmål knyttet til regler for taushetsplikt.

Det reises for det første spørsmål om hva som er forholdet mellom helsepersonelloven § 47 og helsetilsynsloven § 7. Det vises til erfaring med at politiet krever opplysninger utlevert i medhold av helsepersonelloven § 47, mens det samme ikke gjelder tilsynsmyndighetene.

Det følger av helsepersonelloven § 47 at opptegnelser, journal og journalmateriale kan kreves lagt fram som bevis, i original eller bekreftet fotokopi eller utskrift, i rettsak eller forvaltningssak om helsepersonells yrkesutøvelse. Bestemmelsen gjør unntak fra hovedregelen om legens taushetsplikt og åpner opp for å kunne fremlegge dokumenter som ellers er underlagt taushetsplikt, for retten og i en forvaltningssak.

Bestemmelsen innebærer en plikt for helsepersonell til utlevering av journaler/journalmateriale, i en rettsak eller forvaltningssak om dette helsepersonellens yrkesutøvelse. Plikten til å utlevere, påligger det helsepersonellet som det er opprettet sak mot. På strafferettens område forutsetter fremleggingsplikten (politiets beslagsrett), at de øvrige vilkår for beslag er oppfylt. Det er videre fastslått av Høyesterett at § 47 gir hjemmel til å utlevere pasientjournal til politiet, også under etterforskning, jf. Rt-1992-362. Helsedirektoratet har videre i brev av 23.11.2022 til Statsforvalteren i Rogaland (vår ref. 20/10846-4) uttalt seg om dette spørsmålet.

I henhold til helsetilsynsloven § 7 plikter enhver som utfører tjeneste eller arbeid i helse- og omsorgstjenesten, etter anmodning å gi tilsynsmyndigheten opplysninger som tilsynsmyndigheten mener er nødvendige for å kunne utføre sine oppgaver i medhold av lov, forskrift eller instruks. Etter vår oppfatning omfatter dette også saker som omhandler helsepersonells yrkesutøvelse.

Helsetilsynsloven § 7 regulerer kun tilsynsmyndighetens adgang til å kreve nødvendige opplysninger. Bestemmelsen åpner ikke for å utgi opplysninger til politiet.

Helsedirektoratet

Avdeling helserett og bioteknologi
Elisabeth Sagedal

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20
Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

På samme måte som helsepersonelloven § 47 innebærer bestemmelsen en plikt for helsepersonell til å utlevere opplysninger. Slik vi oppfatter bestemmelsen vil tilsynsmyndighetene i en forvaltningssak som gjelder helsepersonells yrkesutøvelse kunne kreve de samme opplysninger utlevert i medhold av helsetilsynsloven § 7, som de kan kreve etter helsepersonelloven § 47. I tillegg mener vi at helsetilsynsloven § 7 gir en videre rett for tilsynsmyndighetene, enn hva som er tilfellet for helsepersonelloven § 47. Blant annet så tydeliggjøres det i bestemmelsen at den som skal gi opplysninger plikter å yte bistand til tilsynsmyndigheten til gjennomføring av prøvene og kontrollene, for eksempel gjennom demonstrasjon av systemer/utstyr og autorisering av tilsynsmyndighetens representanter for selvstendige og uavhengige oppslag i de elektroniske pasientjournalssystemene når tilsynsmyndighetene finner det nødvendig. En slik plikt til å yte bistand følger ikke av helsepersonelloven § 47.

I henvendelsen reises det videre spørsmål om hvilken bestemmelse som gjelder for utlevering av opplysninger til politiet etter at en pasient er død. Vi forstår problemstillingen slik at det er snakk om tilfeller der det er opprettet sak som gjelder helsepersonells yrkesutøvelse, og politiet i denne forbindelse krever utlevert opplysninger fra journal til avdød pasient av det aktuelle helsepersonellet.

Helsepersonelloven § 24 første ledd fastslår at taushetsplikten etter § 21 ikke er til hinder for at opplysninger om en avdød person gis videre dersom vektige grunner taler for det. I vurderingen skal det tas hensyn til avdødes antatte vilje, opplysningenes art og de pårørende og samfunnets interesser.

Bestemmelsen åpner for at opplysninger kan gis til andre enn pårørende, som for eksempel til politi, påtalemyndighet eller domstolene.

Hensynene som begrunner taushetsplikt, gjør seg også gjeldende etter en persons død. Avdøde personer har i utgangspunktet samme krav på personvern som de hadde mens de levde. Etter en persons død kan imidlertid andre hensyn og interesser veie vel så tungt og tilsi at opplysninger kan videreformidles. I situasjoner hvor det er behov for å gi helseopplysninger videre om døde personer og samtykke ikke lenger er praktisk mulig, gir helsepersonellovens § 24, første ledd adgang til å gi opplysninger videre dersom «vektige grunner» taler for det. Bestemmelsen nevner hvilke hensyn som skal legges til grunn i vurderingen av hva som er vektige grunner. Det skal tas hensyn til avdødes antatte vilje, opplysningenes art og de pårørende og samfunnets interesser. Det skal med andre ord, foretas et skjønn som innebærer en interesseavveining der de nevnte momenter skal vurderes og vektas ved skjønnsutøvelsen.

Bestemmelsen innebærer ingen plikt for helsepersonellet til å utlevere opplysninger, men en rett, dersom vilkårene i bestemmelsen er oppfylt. Det beror på en faglig, skjønnsmessig vurdering. Det er helsepersonellet som sitter med opplysningene, som skal foreta vurderingen om utlevering. Politiet kan følgelig ikke pålegge utlevering av taushetsbelagte opplysninger om avdøde når helsepersonellet som sitter med opplysningene har avslått å gi slike opplysninger i henhold til helsepersonelloven § 24 første ledd.

Helsepersonelloven § 47 er en særbestemmelse som gir unntak fra taushetsplikten ved forvaltningssak og straffesak om helsepersonells yrkesutøvelse. Bestemmelsen gir politiet en rett til å kreve opplysninger utlevert, dersom vilkårene for dette er oppfylt. Helsepersonell

plikter i disse tilfellene å utlevere opplysninger, og skal ikke foreta en interesseavveining tilsvarende den som følger av § 24, selv om pasienten det kreves opplysninger om er død. I praksis ville en slik forståelse innebærer at det i saker som gjelder helsepersonells yrkesutøvelse, ville være dette helsepersonellet selv som skulle foretatt denne interesseavveiningen, og det ville være opp til dette helsepersonellet selv å avgjøre om de ville gi opplysninger eller ikke.

Helsedirektoratet kjenner ikke til at det er utgitt veiledningsmateriale knyttet til helsepersonelloven § 47 og helsetilsynsloven § 7.

Direktoratet tar forbehold om at vi ikke har forelagt problemstillingene som knytter seg til helsetilsynsloven § 7 for Helsetilsynet, som er delegert fortolkningsansvaret for bestemmelsen.

Vennlig hilsen

Wenche Dahl Elde e.f.
avdelingsdirektør

Elisabeth Sagedal
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk